

Kommentar. Regeringens indsats over for ungdomskriminalitet er et gigantisk spild af offentlige penge, mener de tre debattører, der alle er psykologer.

Unyttig og uvidende

Af JØRGEN FELDING, TALLI UNGAR FELDING OG NIELS MØLLER

FRITIDSKLUBBER og korte kurser i vredeshåndtering hjælper ikke over for den største gruppe af ungdomskriminelle. Det er dokumenteret. Hvorfor er det så alligevel den type indsats, Folketinget er ved at vedtage?

Her følger et par resultater fra en af de få danske undersøgelser af unge og kriminalitet: To tredjedele af samtlige 15-17-årige varetægtsfængslede unge lider af psykiske lidelser, oftest personlighedsforstyrrelser. Og to tredjedele lider af personlighedsforstyrrelser blandt de 15-17-årige unge, der begår så alvorlig kriminalitet, at de bliver mentalundersøgt.

Det fastslog Justitsministeriets Retspsykiatriske Klinik i 2001 og 2003, og resultaterne refereres i Kommissionen Vedrørende Ungdomskriminalitets betænkning fra september i år. Desværre ser samme kommission i sine konklusioner bort fra dette og andre forskningsresultater, og hvad værre er: Folketinget er i færd med at omsætte dele af betænkningen til statslig og kommunal politik.

PÅ basis af dansk og international forskning og med vores 25 års erfaring med kriminelle unge vil vi advare om, at vi risikerer et gigantisk spild af offentlige midler – uden at vi opnår den ønskede nedbringelse af ungdomskriminaliteten. Regeringen negligerer, at alvorlig og gentagen kriminalitet ofte er tæt knyttet til personlighedsforstyrrelser: En meget lille gruppe af personlighedsforstyrrede kriminelle unge begår de fleste og de groveste forbrydelser. Hvis målet er at nedbringe ungdomskriminaliteten, ville det altså være klogt at lægge hovedindsatsen der.

Personlighedsforstyrrelser er karakteriseret ved følgende elementer: En skrøbelig og ustabil identitet, en tendens til at lade frustration gå ud over omgivelserne i stedet for selv at bearbejde den, angst, ukontrollerede følelsesudbrud og raseriudbrud, mistillid til andre, lav frustrationstærkel og problemer med vredeshåndtering.

Den slags grundlægges tidligt i barnets udvikling og har en sammenhæng med opvækstforhold præget af svigt fra nære omsorgsgivere, brud i tilknytningen til forældrefigurer, uforudsigelighed og mangel på sikkerhed og ro, forældrenes eller andre familiemedlemmers egen psykiske sygdom, deres rusmiddelmisbrug og kriminalitet samt omsorgssvigt og gentagen vold i familien.

Kort fortalt: I en familie med mangel på indlevelse i børnenes behov får børnene svært ved selv at udvikle evnen til indlevelse i andres behov. De børn lider af en konstant følelse af vrede og mistillid, og de vil ofte opleve at blive uretfærdigt behandlet af andre. Følelsen af at være grundlæggende svigtet medfører en adfærd præget af aggressivitet, manglende social tilpasningsevne og stærk angst.

Og så kommer vi til det, der er vigtigt at forstå i den her sammenhæng: Den type fejludvikling medfører ofte, at børnene udsætter andre for det, de selv har været udsat for. De svigter andre; de er upålidelige; de stjæler og slår.

INDLÆGGELSE på psykiatriske afdelinger eller mediciner med psykofarmaka har dårlige resultater i forhold til unge med personlighedsforstyrrelser. Ifølge internationale effektundersøgelser giver psykologbehandling bedre resultater end traditionel psykiatrisk behandling.



ILLUSTRATION: CHARLOTTE PARDI

For at psykologbehandlingen skal have varig effekt, må den dog tage højde for netop de personlighedstræk, der er karakteristiske for mennesker med personlighedsforstyrrelser: Da personlighedsforstyrrede har en ringe tilknytningsevne og er mistillidsfulde og ambivalente over for andre, må behandlingen fremme en stærk tilknytning mellem den unge og psykologen og derfor være relativt langvarig.

Behandlingen skal desuden have fokus på det samlede symptom billede, således at kriminaliteten og aggressionen kan forstås i sammenhæng med sårbarheden og angsten. Effekten af psykologbehandling er størst i kriminalitetsudviklingens tidlige faser, og det er vigtigt, at den indsættes, før den psykiske forhærdelse er opstået.

Hvis vi vil have færre unge med personlighedsforstyrrelser og dermed færre unge, der begår grove forbrydelser, skal vi altså have fokus på deres problemer i opvæksten. Det er derfor positivt, at kommissionen peger på forebyggende foranstaltninger i form af obligatorisk underretning til sociale myndigheder ved vold og overgreb begået mod barnet selv eller andre i hjemmet og styrket reaktion ved bekymrende skolefravær. Men ellers er det svært at finde nyttige forslag i betænkningen og lovforslagene.

PSYKOLOGBEHANDLING er ikke et af kommissionens forslag til en effektivisering af indsatsen mod ungdomskriminaliteten. Kommissionen skelner nemlig ikke mellem kriminelle unge med og uden personlighedsforstyrrelser, og man anbefaler derfor ikke særlige behandlingsmetoder til personlighedsforstyrrede kriminelle unge.

I stedet anbefaler kommissionen kriminalitetsforebyggende foranstaltninger som fritidsklubber og gadeplansarbejde. Den slags initiativer er virksomme over for langt størsteparten af de ikke-personlighedsforstyrrede småkriminelle unge, der laver drengestreger, når de keder sig.

Over for de personlighedsforstyrrede unge, som begår de fleste og de groveste kriminelle handlinger, kommer disse forslag til kort. De vil som oftest holde sig væk fra, ødelægge eller blive smidt ud af klubber og lignende. De har ganske enkelt svært ved at indgå i forpligtende relationer, mangler indlevelsessevne, har kontaktforstyrrelser, manipulerer, skaber splittelse i grupper, er aggressive og begår vold. En personlighedsforstyrret dreng i en skoleklasse eller klub er nok til at ødelægge den sociale sammenhæng, hvilket lærere, pædagoger og forældre ofte er smerteligt bevidste om.

Mentorordninger, som kommissionen også anbefaler, er ligeledes velegnede til ikke-personlighedsforstyrrede småkriminelle unge, men ikke til personlighedsforstyrrede kriminelle unge. Opgaven er simpelt hen for kompliceret: Hvis en person uden faglig viden om personlighedsforstyrrelser knytter tætte bånd til en ung kriminel med personlighedsforstyrrelse, sker det ikke uden risiko.

Mentor kan blive inddraget i en verden præget af mistillid, afprøvning af grænser, ambivalente følelser, aggression, løgn og svigt, som kan udløse reaktioner, der kommer helt ud af kontrol.

KOMMISSIONEN ser altså bort fra psykologbehandling af personlighedsforstyrrede kriminelle. Til gengæld anbefales kognitive undervisningsprogrammer, hvis formål er at bedre de kriminelle unges vredeshåndtering. De programmer er billige, de er kortvarige, kører efter en manual, således at faggrupper uden særligt kendskab til personlighedsforstyrrede unge kan fungere som instruktører.

Kommissionen bemærker selv, at videnskabelig evaluering ikke altid viser, at programmerne har en god effekt, og at man sjældent måler, om effekten holder på længere sigt, endsiges hvor stort et frafald der er på sådanne programmer.

Kommissionen anbefaler altså programmer af kort varighed og med fokus på et enkelt symptom: aggression – og helt uden de kvaliteter, som ifølge internationale effektundersøgelser skal til, hvis man ønsker varig effekt i forhold til personlighedsforstyrrelser. Miseren skyldes endnu en gang, at kommissionen ikke skelner mellem kriminelle unge med og uden personlighedsforstyrrelser og dermed ikke forholder sig til, om de kognitive programmer er egnede til unge med personlighedsforstyrrelser.

Det siger sig selv, at der er forskel på psykisk normale unge, der en enkelt eller et par gange har begået mindre alvorlig kriminalitet i form af grove drengestreger, og personlighedsforstyrrede kriminelle unge, der har begået alvorlig eller gentagen kriminalitet. Den forskel kan kommissionen bare ikke få øje på, og så risikerer man både at skyde gråspurve med kanoner og elefanter med slangebøsser. Og fremfor alt risikerer man, at ungdomskriminaliteten ikke falder mærkbart.

Det er mildest talt synd, at vi som samfund ikke benytter os af den viden, vi har.

Forfatterne er psykologer fra Psykologisk Center, der har mere end 25 års erfaring med behandling af blandt andet kriminelle unge.